Utrecht University Library
Partner in Science
Universiteit Utrecht

De wedergevonden vader, of de Bastille veroverd : toneelspel, in drie bedrijven : met decoratien

https://hdl.handle.net/1874/370260

BIBLIOTHEEK DER RIJKSUNIVERSITEIT
TE UTRECHT 1929

Verzameling tooneel-stukken uit de nalatenschap van prof. Dr. J. te WINKEL.

No. 675

10

DE
WEDERGEVONDEN VADER,
OF DE
BASTILLE VEROVERD;
TONEELSPEL,
IN DRIE BEDRIJVEN.
Met Decoratien.

675

DE

WEDERGEVONDEN VADER,

OF DE

BASTILLE VEROVERD;

TONEELSPEL,

IN DRIE BEDRIJVEN.

Met Decoratien.

DOOR

P. T. H.

Te UTRECHT en AMSTERDAM,
BIJ G. T. VAN PADDENBURG EN ZOON,
EN M. SCHALEKAMP.
1790.

BIBLIOTHEEK DER
RIJKSUNIVERSITEIT
UTRECHT.

VERTOONERS.

De Heer TAVERNIER, Vader van Mevrouw BERTRAM, gevangene.
De Graaf de LORGES, gevangene.
De LAUNAIJ, Gouverneur der Baſtille.
De LOSME SALBRAIJ, } Officiers van de
LOUIS DE FLEU, } Baſtille.
De FLESSELLES, Prevoost der Kooplieden.
TRECOUR, cipiers knegt in de Baſtille.
BERTRAM, aanvoerder van de verwinnaars der Baſtille.
Mevrouw BERTRAM.
GROSERRE, }
ROBER, } mede aanvoerders.
CHOLAT, }
LOUIS TOURNAIJ, } eerſte beſtormers
DUTRIJ, Fransch Soldaat } der Baſtille.
JOHAN, knegt van BERTRAM

Gewapende Burgers, en Soldaaten van de Franſche Guarde.

De Heeren RIJADE, LA ROCHE, LE COMTE DE SOLAGES, DE WIJTE, LA CAICREGE, BECHADE, *alle verloste gevangenen.*

Zwitzers en Invaliden van de Baſtille.

Het TONEEL is in *Parys.*

M

J. G. Waldorp inv. et fec.

BERTRAM, Driftig op Tavernier wyzende.

Is uw verloste vader! —

De WEDERGEVONDEN VADER. 3e B. 18. T.

DE

WEDERGEVONDEN VADER,

OF DE

BASTILLE VEROVERD;

TONEELSPEL

IN DRIE BEDRIJVEN.

met Decoratien.

EERSTE BEDRIJF.

Het Toneel verbeeld een donker vertrek in een der torens van de Baſtille.

EERSTE TONEEL.

DE HEER TAVERNIER, *in eene oude ſlordige kleeding, hebbende een ſlaapmuts op 't hoofd, en eenen langen haveloozen baard.*

Waar ben ik? — wat beduid dit? — hoe in eenen anderen kerker! — Hij ſchijnt beter dan dat vervloekte hol, waar uit ik geſleept ben, naa dertig bittere jaaren van mijn leven daar in te hebben verkwijnt! —

(*hij ziet angstvallig rond*) maar — wie weet, wat de Satan zoekt uittebroeden! — misschien leef ik mijnen vijanden te lang! — misschien wil men het naauwlijks meer bemerkbaar licht van mijne bouwvallige levenslamp gewelddadig uitblusschen! — (*driftig en wanhopig*) monsters! — gevloekte slaaven der Heerschzugt! — beeft! — (*naar den Hemel wijzende*) Hij leeft! — (*rondziende*) niet een stoel — niet een brokje houts, waar op ik mij ouden man kan nederzetten! — (*het hoofd schuddende en schreijende*) ô God! verdeediger der verdrukte onschuld! zijn uwe ooren geslooten voor het gekerm van eenen ellendigen! — (*verschrikt*) wat hoor ik! — misschien naderen mijne beulen! — ha schelmen! snakt gij naar het dropje bloeds van eenen afgemartelden grijsaard?

TWEE-

TWEEDE TONEEL.

DE HEER TAVERNIER. DE GRAAF DE LORGES, *in eene ellendige kleeding, bloodshoofds, met eenen baard, tot op zijn midden afhangende.*

DE HEER TAVERNIER, *ter zijde, terwijl de Lorges in het rond tast.*

Hoe! Hemel — nog meer rampzaligen! — (*overluid*) wie gij ook zijt, rampzalig flagtoffer der Heerschzugt! — wees welkom, wees welkom bij uwen ongelukkigen natuur- en rampgenoot! (*hij omhelst de Lorges.*)

DE GRAAF DE LORGES, *verschrikt.*

Wat! — de stem van eenen ellendigen! — ô! ô! — (*met aandoening de hand van de Heer Tavernier vattende en drukkende*) jaa jaa! — uw natuur- en rampgenoot!

DE HEER TAVERNIER.

Mijn grijze vader! uw uiterlijk voorkoomen doet mij geloven, dat gij den bitte-

ren kelk der helſche verdrukking ook een reeks van jaaren hebt gedronken.

DE GRAAF DE LORGES.

Tot den bodem! — tot den bodem! — (*rond ziende*) waar ben ik? hoe, zederd meer dan dertig jaaren in den vervloekſten moordſpelonk geſmeeten, word het mij eindelijk vergund, in dit vertrek, dat voor mij als een paleis is, te treden, en een prooi der woedende Hofgieren te vinden, die, gelijk ik, ſnakt naar het laatſte levensblikje, en ook verbrijſeld is onder de pijnigende rampen! — (*met een wanhopige grimlagch*) hoe zullen wij onze beulen voor deeze hunne genade genoeg kunnen danken! — (*angſtvallig rondziende*) niemand, die ons beſpied! — niemand die ons belet te ſpreeken! — rasch, — gebruik gemaakt van dit voor ons onbekend, onwaardeerlijk geluk! — (*de hand van den Heer Tavernier driftig vattende*) eenigſte vriend! dien ik thans heb, of die mijn ingezonken oog hier immer zal aanſchouwen, — in Gods naam, wie zijt gij?

DE HEER TAVERNIER, *met hevige aandoening.*

Ik ben *Tavernier*; ik was voor dertig jaaren in dienst mijnes Konings; getrouw tot den dood aan zijne belangen, vervloekte ik de knevelarijen zijner gunstelingen op de eilanden; — mijn eerlijk hart was gezwollen van spijt en verdriet wegens hunne eerloosheid; — ik sprak — en (*schreijende*) helaas! — toen was mijn val zeker.

DE GRAAF DE LORGES.

Ha! de roede dier ontmenschten strekte zich dan ook tot in de eilanden uit! — Gaa voort!

DE HEER TAVERNIER, *sterk aangedaan.*

ô Vergt mij niet een verhaal te doen, dat mij de ziel doorsnijd! — ach! God!

DE GRAAF DE LORGES.

Gij beschouwt in mij eenen broeder, die op eene' gelijke wijze door het roofgebroed uit de armen des overvloeds en vermaaks naar het stikdonkere hol van gebrek en hartzeer is gesleept. — onze rampen en der-

zelver oorzaken te verhalen aan elkander, zal onzen vertrapten boezem lucht geven.

DE HEER TAVERNIER.

Met weinige woorden zult gij alles weeten; op *Saint Marguerite* Lieutenant in dienst des Konings, zag ik dag aan dag de gruwelijkſte guiteſtukken der gunſtelingen van de wraakzugtigſte vrouw, die alles regeerde; mijn eed, mijn pligt, mijne eer, geboden mij dit te openbaren. Helaas! — deeze mijne gehoorzaamheid aan mijnen Vorst ſtortte mij in eenen afgrond; op het onverwagtſte wierd ik als een booswigt uit de armen van mijne vrouw en onnoozel kind geſcheurd, geketend, en op een ſchip geſmeeten, en hier voet aan land zettende, naar deezen kerker gevoerd, daar ik nu zederd 30 jaaren helſche uuren heb geſleeten, zonder dat mijn lot, zints den tijd mijner gevangenzetting, in 't minst is veranderd.

DE GRAAF DE LORGES, *verbaasd.*

Wat. — Wat zegt ge! — gij hadt eene vrouw, een kind!

DE HEER TAVERNIER, *zeer aangedaan.*

ô Rampzalig lotgenoot, waarom mijne verſmagte ziel uit mijnen boezem geſcheurd! — jaa! — ik had eene vrouw, eene beminlijke vrouw, met welke ik door de tederſte, door de vuurigſte liefde was verbonden; — zij was mij dierbaarer dan het licht mijner oogen; — zes maanden voor mijnen onſchuldigen val had zij mij een kind geſchonken, een meisje ſchooner dan den dageraad! — (*in eene wanhopige woede*) „ ontmenschte beulen! „ geef mij mijne *Louize*, — geef mij mij„ ne engelagtige *Charlotte* weder! — „ (*ſchreijende*) ô God! — zoo nog bei„ de of eene dier ongelukkigen ergens zugt „ om 't gemis van haaren egtgenoot of va„ der, ô verlaat ze niet!" — (*driftig heen „ en weder wandelende*) maar neen! — zij zijn reeds in 't ſtof! — door verdriet, vernedering en gebrek verbrijzeld, hebben zij dit waereldrond, dit toneel van boosheid en barbaarſche ondeugd reeds verlaaten. — misſchien is nog *Charlotte* in het een of ander waereldeel een prooij van

gebrek of — neen, neen! het lieve kind is zeker bezweken, vergaan, misschien — (*driftig en in traanen uitberstende*) „ ô „ Hemelsche Vader! — die mij in eene „ woedende zee van rampen het hoofd „ boven houd, maak los, maak los die te- „ dere banden, die liefdebanden, scheur dat „ pijnigend teder aandenken aan die panden „ mijner zuivere liefde uit mijn berstend hart, „ gelijk gij hebt toegelaaten, dat de magt „ der hel die uit mijne bevende armen heeft „ gerukt."

DE GRAAF DE LORGES.

Bedaar, mijn ongelukkige vriend! — tot nu dagt ik, dat niemand zoo rampzalig kon zijn dan ik; ik ben ook jammerlijk getroffen; maar gij — och! mijne ziel vergeet zich zelve, en word geheel gevoel en medelijden met u! (*hij omhelst hem schreijende.*)

DE HEER TAVERNIER.

Edelmoedige sterveling! — jaa mijn lot is zwaarer, dan ik kan dragen; — zoo in een oogenblik als met den klaauw van eenen tijger uit de omhelzing van de twee voorwerpen mijner liefde gerukt, — en nooit, noch

noch ik van haar, noch zijlieden van mij, in zulk eenen langen tijd eenig bericht of kondſchap te hebben! — ô! ô! mogt ik ze nog eenmaal zien, eenmaal omhelzen! — nog eens aan deeze borst drukken, dan zou ik met blijmoedigheid mijnen adem uitblaazen.

DE GRAAF DE LORGES.

Dat geluk hangt u waarſchijnlijk, en wel zeker, niet boven 't hoofd; getroost u, met mij, onze dagen in deezen rampzaligen kerker te eindigen, zonder dat het minſte ſtraaltje van verkwikking ons zal beſchijnen. — Doch onder wat voorwendſel wierd u den ſlag toegebragt?

DE HEER TAVERNIER.

Men beſchuldigde mij, een aanſlag op het leven des Konings te hebben gemaakt: — „ô God! gij weet, hoe ik daaglijks mijn „gebed voor mijnen Koning tot u op„zond!" — Indien de laffe ziel mijner vijanden voor ſchaamte had kunnen vatbaar zijn, zij zouden over deeze buitenſporige beſchuldiging rood zijn geworden. — Een bijkans vergeeten man, die alle zijne ſchat-

ten en uitzichten beſluit in de omhelzing van eene vrouw en een kind, die geene gemeenſchap met eenige grooten, het zij buiten — het zij binnenslands onderhield, zou een aanſlag tegen zijnen Vorst maaken!

DE GRAAF DE LORGES.

Uwe onſchuld moest ontwijffelbaar bij uwe eerſte verhooring blijken.

DE HEER TAVERNIER. *driftig*

Dat moest het ook; — de Duivel zelfs kon geen vlekje, zoo groot als een zandkorrel, mij aanwrijven; — dit wisten die eerlooze fielten te wel, om mij tot eene verhooring toe te laaten; — (*woedende*) dit is het, — die helſche moorders greepen mij bij den gorgel, en ſmeeten mij in het hol, daar ik 30 jaaren door ondragelijke rampen ben afgeknaagd, zonder dat men mij heeft ondervraagd, hoe zeer ik mij heesch ſchreeuwde, om dit recht te mogen hebben.

DE GRAAF DE LORGES.

Een ſchreeuwend onrecht, Mijnheer! — maar wat zou het u hebben gebaat, indien gij al waart verhoord geweest? — men is reeds

reeds veroordeeld, eer men gegreepen word, daar de ondeugd Rechter en partij te gelijk is. — ô Dit heb ik op het bitterst ondervonden.

DE HEER TAVERNIER.

Is 't mij geoorlofd, iets van u en uw lot te weeten?

DE GRAAF DE LORGES.

Ik ben de Graaf *de Lorges*; — van een aanzienlijk geſlacht en vermoogen, had ik mij van mijne eerſte jeugd af toegelegd, om mij bekwaam te maaken, om ten eenigen tijde mijn Vaderland van dienst te zijn.

DE HEER TAVERNIER, (*driſtig.*)

Om eene post in het Rijk te bekleden! — ô dan hadt gij u moeten toeleggen, om uwe geboorte en verdienſten te verzaaken, — om voor ſchelmen, die de deugd vervloeken, in het ſtof te kruipen, — om eene eerlooze vrouw, die den Monarch door de listigſte bedriegerijen den ſcepter uit de handen wrong, te vleijen, en met geboogen knieën te believen.

DE

DE GRAAF DE LORGES.

Gij hebt gelijk; ik bedroog mij, toen ik mij noodzaaklijk wilde maaken, door een deugdzaam gedrag en verkreegen bekwaamheden; ik zag dit met al den ſpijt, die een eerlijk hart over de onwaardigſte vernedering gevoelt; — ik zag de laagſte zielen, voorbeeldig door ondeugd en onbekwaamheid, door vleijen, believen en kruipen tot de aanzienlijkſte posten bevorderen; mijn hart kromp van verontwaardiging; en ach! had ik ſlegts ſterkte van geest genoeg gehad, om die te kunnen verbergen!

DE HEER TAVERNIER.

Ha! ik merk alles, gij zijt mijn broeder! — gij hebt de boosheid van het vloekwaardig rot niet geduldig en ongewrooken aangezien! — gij hebt geſprooken — gij hebt geſprooken, gelijk het eenen man van eer en deugd voegt. — (*de hand van de Lorges driftig vattende*) braaf, broeder! laat het u niet berouwen, — een lafaart, een eerlooze zwijgt, wanneer hij den roem van zijnen Koning en het belang van zijn Vaderland door deugnieten ziet verkrachten of

in

in gevaar brengen: — men moet ſpreeken, al zou 'er de kop af moeten.

DE GRAAF DE LORGES.

Ik ſprak niet alleen; maar mijne pen ſtelde die alles overheerſchende *Pompadour*, die befaamde ligtekooij, en haaren kruipenden aanhang, in het waare daglicht; en ſchoon ik dat geſchrift niet had ondertekend met mijnen naam, wierd ik nogthands wel draa als deszelfs ſchrijver bekend, — en — gevat.

DE HEER TAVERNIER.

Dat kon niet misſen, — en gij zijt verhoord? — men had bewijzen tegen u?

DE GRAAF DE LORGES.

Jaa ik wierd terſtond door eenen bloedraad verhoord, — men had geene de minſte bewijzen tegen mij; — doch men had die ook niet nodig, dewijl ik te veel eerlijkheids en te veel moeds bezat, om het te ontkennen.

DE HEER TAVERNIER.

Bravo! — eene eerlijke, cordaate ziel kenmerkt zich door het ſpreeken en ſtaande houden

den der waarheid, al was men in een perk van woedende dieren beſlooten.

DE GRAAF DE LORGES.

De Rechtbank, voor welken ik was geſteld, was niets beter; men grimde mij van alle kanten aan; men ſpaarde noch beloften, noch bedreigingen, om mij overtehalen tot het openbaaren van mijne vrienden, die met mij in denkwijze inſtemden, en de hand aan mijn werk hadden geleend, of daar toe raad hadden gegeven; men liet mij zelfs mijn ontſlag, door den Minister geteekend, zien, wanneer ik hen noemen wilde.

DE HEER TAVERNIER, (*driftig.*)

En — en — gij. —

DE GRAAF DE LORGES.

Ik had moeds genoeg, om liever in het ſtinkendst gat te worden geſmeeten, en tot mijn jongſten ſnik aan het knagendst gebrek te worden overgeleverd, dan aan die eerlooze eisſchen te voldoen. —

DE

DE HEER TAVERNIER, *hem driftig omhelzende.*

Graaf! dat ik u aan mijn hart drukke! Gij zijt grooter, dan uwe rampen! — maar wat wil dit verſchijnſel zeggen, — beide uit onze moordſpelonken hervoortgebragt, en naa meer dan dertig jaaren zugtens, zonder eenig waardig ſchepſel te hebben gezien, nu bij elkander, — nu verlof, om onzen boezem in elkanders ſchoot uitteſtorten, — van waar dit onwaardeerbaar geluk? — Zouden onze vijanden afgemat zijn van ons te vervolgen?

DE GRAAF DE LORGES.

Misſchien ſcheppen zij eenige adem, om ons met nieuwe krachten aantevallen, en te vertrappen, — een adder zal eer zijn dodelijk vergif, dan zij hunne woede afleggen.

DERDE TONEEL.

DE VORIGEN. TRECOUR, *houdende een groote kruik in de eene hand, in de andere een bos ſleutels.*

TRECOUR.

Zoo, zoo, dat gaat wel Heeren! — gij houdt eenen Cabinetsraad met u beiden! — weest voorzichtig! gij weet, dat dat hier eene dodelijke misdaad is.

DE HEER TAVERNIER.

Wat, men zou ons vergunnen bij elkander te zijn, en vorderen, dat wij ſprakeloos als de dieren in het bosch met den ander verkeerden?

TRECOUR.

Gij weet, dat men hier niet mag denken, veel minder ſpreeken: vergeet niet, dat ge in de *Baſtille* zijt!

DE GRAAF DE LORGES, (*driftig.*)

Recht zoo, — in de *Baſtille*, de voorburg der verdoemenis!

TRE-

TRECOUR.

Wat het ook zij, het is en blijft de *Baſtille*, en zoo lang dit ſlot in weezen is, zoo lang zal ook deszelfs manier van huishouden in ſtand blijven. — (*angſtig rondziende*) Zie daar, voor geen honderd kroonen wou ik, dat men wist, dat ik u te ſamen had laaten ſpreeken — De Gouverneur.....

DE HEER TAVERNIER, *hem in de rede vallende.*

Is een gevleeschte duivel, die vermaak ſchept, de ongelukkigen als glas te verbrijzelen, maar.....

TRECOUR, *hem in de rede vallende.*

Maar hij is en blijft Gouverneur; en wist hij, wat hier omging, goed of kwaad, 't w s het zelfde, wij konden ſtaat maaken, dat wij alle drie in een gat, een twee, driehonderd voeten onder den grond, wierden geplakt, om door de rotten en ander ongediert levend te worden verſlonden. — Sus! — mij dunkt ik hoor iets! —

DE HEER TAVERNIER, *driftig.*

Al zou men mij levend villen, ik wil ſpreeken met mijnen rampgenoot! — zou men ons uit onze holen hebben getrokken, en het geluk hebben geſchonken, om bij elkander het overſchot onzer ellendige dagen te eindigen, om.....

TRECOUR, *hem in de rede vallende.*

Hoe! — gij verbeeldt u dan, hier met en bij elkander te zullen blijven? —

DE GRAAF DE LORGES, *driftig.*

Wat anders?

TRECOUR.

Ô, Gij bedriegt u zeer! — men heeft u uit uwe vertrekken gehaald, om dat men die nodig had.

DE HEER TAVERNIER.

Om dat men die nodig had! — en Waar toe?

TRECOUR.

Zagt wat! — heeft een tijd van 30 jaaren u nog niet geleerd, dat men hier niet mag nieuwsgierig wezen, — dat men hier

zoo min mag vraagen, als denken of ſpreeken? ——

DE GRAAF DE LORGES, *zugtende naar den Hemel ziende.*

ô God! —— maar wat dan? —— wat heeft men met ons voor? ——

TRECOUR.

Ik heb voor ieder uwer een ander hok gereed gemaakt; — kijk, ik heb hier weêr een kruik versch water voor u, —— gij zult zeer wel zijn, —— ik moet u derwaards geleiden.

DE HEER TAVERNIER, *driftig.*

Rampzalig werktuig der lafhartige dwingelanden! ——

TRECOUR.

Word niet boos! —— ik moet mijne orders volgen.

DE GRAAF DE LORGES.

Men heeft ons dan ſlegts een enkel ſtraaltje van licht doen zien, om ons weder in de vervloektſte duiſternis te begraven!

DE HEER TAVERNIER, *met een wanhopige grimlach.*

Recht zoo! — zouden onze beulen de ſtreelende warmte der menschlijkheid tot hunne ijskoude wraakzugtige zielen toegang laaten vinden! — onmooglijk! nooit verandert de tijger zijnen aart! — *Trecour!* — wij wijten u niets; maar geef ons ſlegts het onnozel vermaak, ons te zeggen, waarom men ons van ſpelonk doet veranderen? — wat kan dit ſchaden?

TRECOUR, *de ſchouders ophalende.*

Vergeef het mij, dat ik aan uwlieder nieuwsgierigheid niet kan voldoen. — Ik ben maar een arme Cipiersknegt, die niets mag weeten, noch zich met iets bemoeijen. — Hoe, gij weet, dat zelfs geen burger, hoe aanzienlijk hij ook zij, zich met Staatszaaken mag inlaaten; dat hij maar een ſchepſel is, dat het zich moet laaten welgevallen, hoe men met hem leeft, zonder daar tegen zijnen mond te mogen opdoen; — en ik zou mij . . . . neen, neen, Heeren! — ik begeer niet voor mijnen tijd den nek gebrooken te worden.

DE GRAAF DE LORGES.

Vervloekte dwinglandij!

DE HEER TAVERNIER.

Zal dan eene eeuwige donkerheid het verſtand der redelijke weezens benevelen! — 6 mogt de tijd met raſe ſchreden naderen, dat de burger zijne waarde leerde kennen, en de knellende ketens gevoelen, welke hem aan den zegewagen van de woedende Heerschzugt gekluiſterd houden.

TRECOUR.

Sus! — Sus! — daar komt iemand! — in 'sHemels naam zwijg! —

VIERDE TONEEL.

DE VOORIGEN. DE LAUNAIJ.

DE LAUNAIJ, *met eene trotſche houding tegen Trecour.*

Wat ſtaat gij hier nog! — breng hen weg!

TRECOUR.

Ik kwam om de Heeren te halen, Mijnheer!

DE HEER TAVERNIER.

Zou het Rijk in gevaar zijn, Mijnheer! indien men ons onſchuldige ſlagtoffers het vermaak vergunde, met elkander te zijn en te blijven? — heeft men iets van twee afgepijnigde Grijsaards te vreezen?

DE LAUNAIJ.

Het voegt u niet, u te verzetten tegen mijne bevelen; — gehoorzamen en zwijgen, zie daar uw pligt!

DE GRAAF DE LORGES.

Zijt gij onverbiddelijk, om ons deeze genade te vergunnen, de eenigſte en laatſte, welke wij u afſmeeken?

DE LAUNAIJ.

Wat genade! — zwijg en vertrek! — is 't geen genade genoeg, dat men onwaardigen, baldaadigen, die zich vermeeten hebben, het hoog beſtuur aantevallen, niet met de grootſte pijnigingen het leven hebbe ontrukt?

DE HEER TAVERNIER, *driftig.*

Gaa voort, werktuig des Satans! — vervloek de cordaatheid der eerlijke zielen, —

ver-

verban de blinkende waarheid, als het ondraaglijkst monſter voor u en uwen ſnooden aanhang; maar beef! — indien gij ooit een oogenblik hebt, dat gij uwe ſchuldige oogen naar den Hemel durft opſlaan, denk dan, dat de Vader der waarheid en onſchuld leeft; dat zijne wraak rijp word, en u en uwe medeſtanders den kop zal verpletten, eer gij zulks verwagt! —

DE LAUNAIJ, *in eene woedende drift.*

Booswigt! — gij durft uwe lasterlijke tong nog roeren! — (*tegen Trecour*) ſleep hen weg!

De Graaf de Lorges, de Heer Tavernier en Trecour binnen.

VIJFDE TONEEL.

DE LAUNAIJ, *heen en weder in diepe gedachten over het Toneel wandelende.*

Die onbeſchaamden! — mij te dreigen! — maar, — wanneer hunne rampzalige voorzegging eens wierd vervuld! — (*in eene droevige houding*) ô, wie weet, wat mij boven 't hoofd hangt! — zouden zij iets weeten

van 't geen er thans in Parijs omgaat? — neen, onmogelijk; *Trecour* zal ons niet verraden. — Hoe word mijne angstvallige ziel geſlingerd! — het Volk is in eene brandende woede, — die baldaadige eerlooze hoop wil niet langer den ſtugten nek krommen onder de heerſchappij der heerſchers! — wie weet, wat hunne roekeloosheid zal onderneemen! — men wil zich meester maaken van de wapenen, die hier zijn! — men zal die, zoo ik ze weiger, met geweld willen bemagtigen! — en wat dan? — zoo ik tegenſtand doe bieden, zal men zich op mij tragten te wreeken. — Rampzalig tijdſtip! — indien ik den ſtroom, welke thans uit zijne boorden is geborſten, wil volgen, zal mijn hoofd voor de ſlagen van eene tallooze woedende bende gedekt zijn, — maar zal ik niet voor eeuwig geſchandvlekt wezen! —

Z E S.

ZESDE TONEEL.

DE VOORIGE. DE LOSME-SALBRAIJ.

DE LOSME-SALBRAIJ.

Het ſchijnt, Heer Gouverneur! dat men ons wil aantasten; —— het Volk rot rondom het ſlot in eene ontelbaare menigte te ſamen.

DE LAUNAIJ, *driftig.*

Dat woedend ongediert wil alles afknagen; —— welk eene dolheid beheerscht hen?

DE LOSME-SALBRAIJ.

Zij leeren menſchen te worden, Mijnheer! —— zij willen hunne rechten door geweld wederkrijgen; —— het is hun te doen, om wapenen uit het Arſenaal te hebben.

DE LAUNAIJ, *zugtende.*

Ik weet niet, wat ik zal doen, —— of ik hun die wapenen zonder wederſtand zal laaten volgen, dan of ik mij tegen hun geweld zal verzetten? —— zoo zij in het laatst geval ons overmeesteren....

DE LOSME-SALBRAIJ, *hem in de rede vallende.*

Dan zijn wij lijveloos; —— maar Mijnheer! zullen wij ons lafhartig laaten ringelooren door eenen ſaamgerotten hoop, zonder order, zonder hoofden, zonder moed? — ik voor mij wil liever met den degen in de vuist ſterven. —— Een krijgsman vreest het lafhartig gebrul van eene woedende menigte niet.

DE LAUNAIJ.

Gij weet, dat de Soldaaten zich onder hen vermengen, —— zij zijn woedende, en zullen hoe langer hoe meer aangroeijen.

DE LOSME-SALBRAIJ.

Al waren hunne eiſchen op de geſtrengſte billijkheid gegrond, —— al veranderde elke ſtraatſteen in *Parijs* in eenen gewapenden burger, zoo moeten wij nog niet zwichten; de bewaaring van dit ſlot is ons door het Gouvernement toevertrouwd, daar op hebben wij eenen plegtigen eed gezwooren, en zonder het ontſlag van dien eed, laat ik mij veel eer aan duizend ſtukken kappen, dan dat ik mijn post lafhartig overgeef!

DE

DE LAUNAIJ.

Gij ſpreekt als een braaf krijgsman, — maar de overmagt! —

DE LOSME-SALBRAIJ.

Een krijgsman, die gezind is, of te overwinnen, of te ſterven, kent geene overmagt.

ZEVENDE TONEEL.

DE VOORIGEN. LOUIS DE FLUE.

LOUIS DE FLUE.

Mijnheer! ik heb mijne manſchappen volgens uwe orders op het binnenplein geſchaard, en de nodige maatregelen genoomen, om, des noods, brug en poort wel te verdedigen.

DE LAUNAIJ.

Zeer goed; wij zijn in eenen tamelijken ſtaat van tegenweer. — Gij maakt ſtaat op uwe Zwitſers?

LOUIS DE FLUE.

Tot op den laatſten man! — zij ſchijnen

nen te reikhalzen, om dat woedend geſpuis den hals te breeken.

DE LOSME SALBRAIJ.

Het is onbegrijplijk, dat de Zwitſers, bij welken men de beproefdſte burgertrouw en liefde voor de Vrijheid denkt te vinden, zoo zeer verbasterd zijn, dat zij niets liever ſchijnen te wenſchen, dan hunne handen te verwen met het bloed van burgeren, die om het herſtel hunner rechten aan het geweld het hoofd willen bieden. —— Wij ſpreeken hier onder zes oogen, —— ook zoek ik u niet te beledigen, Heer Luitenant! —— Gij zijt een Franschman.

LOUIS DE FLUE.

In 't minst niet Mijnheer! —— het is zoo; maar gelief te begrijpen, dat de Zwitſers die in onzen dienst zijn beſtaan uit eene bende huurlingen, die gereed zijn, om op de hen gegeven wordende bevelen alles te ſlagten, ſchuldig of onſchuldig; de minſte ſchaduw van vrijheidsliefde is hun thans vreemd.

DE

DE LAUNAIJ.

Ik weet niet, wat ik doen zal, om mij in dit netelig geval te redden.

LOUIS DE FLUE.

Ho, Mijnheer, dit behoeft gij niet te vraagen; als een man van eer moet gij den aanval van die woeftelingen met vuur en ftaal te keer gaan; mijn Volk zal zich heldhaftig gedragen.

DE LAUNAIJ.

Daar twijfel ik niet aan; maar of de *Invalides* wel gezind zijn, om hunne medeburgers den hals te breeken, meen ik reden te hebben om te twijfelen.

LOUIS DE FLUE. *driftig*

Dan zullen wij het hun wel leeren: —— ik heb mijne Soldaten gevraagd, of zij genegen zijn, wanneer de *Invalides* weigeren te vegten, hen daar toe te dwingen, en hun des noods zelve op den huid te vuuren? en hun eenftemmig antwoord was, *Jaa!*

DE LOSME-SALBRAIJ.

Bravo! dan hebben wij niets te vreezen.

De LAUNAIJ.

Wel aan, Mijnheer! ik verblijde mij, dat gij en uw Volk zoo moedig en geneigd zijt, om geweld met geweld te keeren; wees verzekerd, dat ik heb beflooten, eer alles in vuur en vlam te zetten, eer ik mij lafhartig overgeve. —— gaa, bezorg alles wat tot eenen dapperen tegenweer nodig zij! —— ik verlaat mij op uwe trouw, op uwen moed.

De Losme-Salbraij en Louis de Flue binnen.

AGTSTE TONEEL.

De LAUNAIJ, DE FLESSELLES.

De FLESSELLES.

Wel nu, mijn vriend! het laat zich aanzien, dat de vrijheids-ſchreeuwers u zullen komen beſtormen.

De LAUNAIJ.

Dat doet het; doch ik moet u zeggen, dat ik weinig daar mede ben gediend.

DE FLESSELLES.

Wat zegt gij? — gij zoudt er geene eer in ſtellen, om die losbandigen te ſlagten? — gij zoudt aarſelen, om het voornaamſte en eerſte werktuig te zijn, tot ſtraffing van die weerſpannelingen, — tot demping van een oproerig eisſchen van zaaken, die geen beſtaan kunnen hebben onder eene eenhoofdige Regeering! — Gedenk wat gij aan uwen Koning ſchuldig zijt!

DE LAUNAIJ.

Mijnheer! de Koning zelf begunſtigt de eisſchen des Volks, tot weering van alle inbreuken.

DE FLESSELLES.

Dan word de Koning misleid; — een Monarch kan niet gelukkig regeeren, dan over een hoop ſlaaven van zijnen wil en den wil zijner gunſtelingen; — waar wilde het heen, indien men lafhartig den burger zijne rechten wilde wedergeven, dan was het met het hoogst gezag gedaan, en de ſcepter zelve zoude niet anders zijn, dan een zwakken doch ſcherpen rietſtaf, die geſtadig de hand, die hem zwaaide, zou doorbooren; — neen

Mijn-

Mijnheer! indien de regeering zoet en begeerlijk zal zijn, dan moet de burger zoo blind als ſtom wezen; — zoo denkt men niet alleen bij de eenhoofdige Regeeringen, maar zoo denkt men ook in Gemenebesten, die den naam van *vrij* voeren, en in welke men, behalven den naam van *vrij*, niets duld, dat naar vrijheid zweemt.

DE LAUNAIJ.

Het is zoo; — ik ben ook gereed, hun 't hoofd te bieden.

DE FLESSELLES.

Gij ſpreekt als een man van eer; uwe belooning en dank van onze begunſtigers zal zekerlijk ook niet gering zijn. — Hebt gij alles in gereedheid, wat tot eenen dapperen tegenweer nodig zij?

DE LAUNAIJ.

Er ontbreekt niets; — ik heb op de torens van 't Slot elf ſtukken kanon agtponders, en vier vierponders; daarenboven zijn er drie veldſtukken, vierponders, op de groote plaats, geladen met ſchroot, om de poort en brug te beſtrijken; ook heb ik uit het Arſenaal twaalf donderbuſſen doen haalen

len, — wij hebben buskruid in overvloed; en indien het al mogt gebeuren, dat men doordrong, heb ik verscheiden wagens zware steenen op het plat van het Kasteel doen brengen, om de brug te verdedigen, en de stormers den kop te verpletteren, wanneer het kanon hen niet meer kan bereiken.

DE FLESSELLES, *blijmoedig.*

Allerbest; dat gepeupel kan niet te schielijk ontzield worden; hun lot zal den mond der overigen sluiten. — Alles hangt thans van u af, Mijnheer! —

DE LAUNAIJ.

Gij kunt staat op mij maaken; ik ben gezind mij tot den laatsten man te verdedigen; en indien ik onverhoopt voor de raazende menigte mogt bezwijken, en zij het Kasteel vermeesterden, dan zal mijne nederlaag nog grooter zijn dan de overwinning, die ik zoude hebben kunnen behaalen.

DE FLESSELLES.

Wat dan?

DE LAUNAIJ.

In dat geval zal deeze hand de brand in het buskruid ſteeken, en ik zal met mijne manſchap, te gelijk met den ontelbaaren hoop aanvallers en een groot gedeelte der Stad, opvliegen en verbrijzeld worden.

DE FLESSELLES, *hem driftig en vuurig omhelzende.*

Held! — gij zijt den eerpost, u toevertrouwd, volkoomen waardig; — jaa, dan zou uw nederlaag heerlijk en een onſterflijke roem voor u zijn; — de puinhoopen, in welke een groot gedeelte der Stad, zoo wel als dit Kaſteel, dan zou veranderen, de geknotte en verpletterde rompen van zoo veele duizende van 't volk zouden zoo veele gedenktekenen uwer grootheid en heldhaftigheid zijn; — maar gij hebt voor dit uiterſte niets te vreezen. — Hoor, indien gij het aanvallen ſlegts eenen halven dag kunt afkeeren, is alles gewonnen. (*rondziende,*) Men kan ons hier niet beluiſteren?

DE LAUNAIJ.

Vrees niets, wij zijn hier vrij.

DE

DE FLESSELLES.

Alles is gereed in het leger, het welk om deeze Stad ligt, om dezelve in brand te ſchieten. — (*hij haalt eenen brief uit zijn zak.*) zie daar; — men ſtelt alle vertrouwen in u.

DE LAUNAIJ.

Is het mogelijk! — maar Mijnheer! zal men deeze Koninglijke Stad in een puinhoop veranderen?

DE FLESSELLES.

Daar is geen ander middel overig, om het burgerlijk geſpuis den mond te ſnoeren. — het is beter éene Koninglijke Stad verlooren, dan een geheel Koningrijk. — ô dat al wat Patriot was ſlegts éénen hals had, met blijdſchap zou ik denzelven met eigen hand doorkerven!

DE LAUNAIJ.

Wel aan, gij kunt onzen vrienden verzekeren, dat ik geen burgerbloed zal ſpaaren. — 't word tijd, dat gij vertrekt, eer men u mogt bemerken, dit zou u duur kunnen komen te ſtaan.

EINDE VAN HET EERSTE BEDRIJF.

TWEEDE BEDRIJF.

Het toneel verbeeld een fraaij gemeubileerd vertrek in het huis van den Heer Bertram!

EERSTE TONEEL.

BERTRAM.

Neen! — wij hebben alles te vreezen! — zou Vrankrijk de zon der Vrijheid aan zijne kimmen zien verrijzen terwijl de Heerschzugt allerwege woed en haaren ijsren voet zet op den rampzaligen nek van vrijgeboren lieden! — neen! — er zijn te veel monsters, in wier vuisten de teugels der overheerscbing zijn bestorven, en die eer alles in een puinhoop zouden willen veranderd zien, dan den alles voedenden burger een vrij weezen, dat God, zijnen Koning en de wetten eerbiedigt en eert, doch de dwingelanden bespot en veracht. — O Vaderland! — mijn dierbaar Vaderland! mijne beminde Medeburgers! de Hijdra, welke gij tracht te verpletten, snakt naar uw

uw verderf! — wie weet wat de boosheid uwer vijanden voor heeft! — (*na eenige oogenblikken zich te hebben bedagt*) maar! — zouden millioenen naar Vrijheid ſnakkende burgeren, door hunnen zoo edelmoedigen als liefderijken Vader, hunnen Koning, in hunne verzoeken begunſtigd, geen laſhartigen troep zaamgezworenen van hunnen ijsren zetel kunnen rukken, en hen den ondragelijken ſcepter des gewelds ontwringen? — gewis, gewis! — de Koning, de volklievende *Lodewyk de XVI.* heeft zelve, gevoelende de rampen zijner Onderdaanen, hen opgeroepen, om hunne bezwaaren aan het licht te brengen; hij heeft hunne gevolmagtigden doen bij een vergaderen, om de gebreken der Regeeringen te herſtellen; hij zal — maar ligt bedrieg ik mij; — is niet meermalen een Volk door dergelijke uitnoodigingen op de ſchandelijkſte wijze bedroogen; — is 't vreemd, dat de bezwaaren der burgeren door overheerſchers worden opgeëischt, en hunne gevolmagtigden worden erkend, om hun daar door zand in de oogen te werpen, — om hen daar door te doen gelooven, dat men ge-

neegen is, hunne vertrapte vrijheid optebeuren, hunne verdonkerde rechten weder in het daglicht te ſtellen, terwijl men ondertusſchen naar gelegenheid en middelen uitziet, om hunne ketenen te verdubbelen, en voor eeuwig vast te klinken. — ô Indien dit lot ons ware beſchooren! — (*driftig*) dit is onmogelijk! — onzen *Lodewyk* is te groot! — Geene vergelijking van hem met die heerschzugtige Weezens, die maar een vergeeten ſtofje in den kring van Europa zouden zijn, indien zij zich niet door euveldaaden berugt maakten. —

TWEEDE TONEEL.

DE VOORIGE, GROSERRE.

GROSERRE.

Gij wilt het uwen vriend wel vergeven, dat hij dus ſtout binnen trede!

BERTRAM, *hem de hand toereikende.*

Mijn hart en huis ſtaan voor u altijd open; — ieder vriend van het Vaderland en onzen Koning is mijn vriend.

GRO-

GROSERRE.

Ha! zulke taal hoor ik graag; —— een waar Patriot eert den Koning en de wetten.

BERTRAM.

Gewis; —— die onrustige zielen, die heet gebakerde hoofden, die waanen, dat de waare vrijheid, het waare *Patriotismus*, beſtaat in de wetten te vertreeden en de hooge en wettige Overheid te verachten en te vernederen, zijn monſters, wier woestheid en onkunde de waare liefde voor het Vaderland ſchandvlekken.

GROSERRE.

Ô Mijn vriend! —— dat de burgers, die naar eene waare, en met het algemeen belang des Vaderlands ſtrookende, Vrijheid dingen, toch mogten oplettende zijn op die geenen, die zich tot voorgangers opwerpen! —— Er zijn voorbeelden genoeg voor handen van burgeren, wier edele poogingen, om hunne geſchondene rechten herſteld te zien, in 't voetzand zijn geraakt door de misleiding en dollen ijver van dezulken, die, terwijl hunnen mond niet als vervloe-

kingen tegen het *Despotismus* en de *Ariſtocratie* uitbraakte, van eene nog veel hatelijker *Despotismus* en *Ariſtocratie* zwanger gingen; die, terwijl zij niets deden dan ſchreeuwen om herſtel der Vrijheid, begeerden, dat elk hen blindelings volgde, en het al verketterde, wat zich met beleid en oordeel tegen hen durfde verzetten.

BERTRAM.

Wees gerust, mijn vriend; — die pesten der goede zaak, die door geen aasje waar *Patriotismus*, maar alleen door eenen tijranniſchen geest van overheerſching bezield zijn, zullen hunne vernielende handen niet in onzen gewigtigen arbeid krijgen. — De zaak des gantſchen Volks is thans toevertrouwd aan eene vergadering der achtbaarſte mannen van het geheele Rijk; en zoo zich onder dezelve bedorven of bedervende geeſten bevinden, die zullen zich wel draa ontwikkelen, en de wijsheid en voorzichtigheid der overigen zullen hen gewis beteugelen.

GROSERRE.

Dat geve God! — eene Volkszaak, het belang van eene geheele Natie is te onſchatbaar, om aan woestheid of eigenbelang te worden opgeofferd.

BERTRAM.

Ik kan u niet ontveinzen, dat ik veeltijds over veele zaaken een zwaar hoofd hebbe! — niettegenſtaande onze edelmoedige Koning, en het thans voor 's Volks belang ijverend Miniſterie niets vuuriger wenſchen, dan de Conſtitutie des Rijks op eenen vasten en gelukkigen voet te brengen, de knellende rampen der burgeren en de zederd eeuwen ingeſlopene ſtaatsgebreken opteſpeuren en weg te neemen, echter zijn er nog benden van Volks-vijanden, die uit hunne ſchuilhoeken voor den dag komen, bij die ſtaatsgebreken, onderdrukkingen en vernederingen des Volks hunne rekening vinden, en die met hunnen aanhang niets zullen ſpaaren, om het vaſtſtellen eener wenſchelijke Conſtitutie in dit Rijk te keeren.

GROSERRE.

Hoe! een hand vol magtelooze dwingelanden, die zich reeds hebben ontmaskerd, zou zich tegen het belang van een gantsch Volk durven verzetten!

BERTRAM.

Zij zijn zoo magteloos niet, als gij u verbeeldt; — hun aanzien, hun vermoogen moet ons verzekeren, dat zij niets zullen onbeproefd laaten, om de Natie in de oude kluisters geklonken te houden. — Ik kan het niet ontveinzen, maar het ligt mij zwaar op het hart, dat deeze Hoofdstad met zulk een magtig leger is omringd.

GROSERRE.

Hoe is het mogelijk, dat gij u ingebeelde gevaaren voorstelt! — Gij weet, dat de Koning deeze voorzorg heeft gebruikt, om de rust in de Stad te bewaaren, en de aanzienelijke vergadering der Staaten, door een bij de hand zijnde middel, tegen alle onverhoopte, verraderlijke poogingen te beveiligen.

BERTRAM.

Ik houde mij ten vollen van dit heilzaam oogmerk van onzen Monarch verzekerd; maar is het u onbewust, wat verraad en omkooping kunnen te weeg brengen? — heeft men niet alles te vreezen van die Grooten, die zoo gaarn het vergaderen der Staaten tot herstel van 's Volks bezwaaren, zouden willen stremmen en vernietigen?

GROSERRE.

Ik zeg u, het is onmogelijk.

DERDE TONEEL.

DE VOORIGEN, ROBER, *in eene wanhopige houding op het Toneel komende.*

ROBER, *driftig.*

Ach! mijne vrienden!

BERTRAM, *in eene verwonderde houding.*

Hoe! — spreek! — wat is 't?

Ro-

ROBER, *zijn hoofd ſchuddende.*

Ach!

GROSERRE, *driftig.*

Nu! — ſpreek dan! wat is 't?

ROBER.

't Is met ons gedaan! — ach!

BERTRAM.

Wat! — gedaan! — om 's Hemels wil, wat is er gaande?

ROBER.

ô! Vrienden! 't is met ons gedaan! — (*zwaar zugtende*) mijn ongelukkig Vaderland!

GROSERRE.

Mijn lieve *Rober!* laat ons toch niet langer in eene dodelijke ongerustheid! —

ROBER, *ſtampvoetende.*

Die vervloekte Ariſtocraaten!

BERTRAM, *driftig.*

Dagt ik het niet, dat zij ons een kwaad ſpel zouden brouwen!

ROBER.

Zij hebben eenen aanſlag gemaakt, om alles omtekeeren, den Koning op te ligten, de Gedeputeerden des Volks over de kling te doen ſpringen, en de Stad in vuur en vlam te zetten.

BERTRAM.

Mijn God! —

GROSERRE.

Gelukkig, dat die ſchelmſchen aanſlag is ontdekt.

ROBER.

Gij hebt goed dus te ſpreeken; — waar mede zal men dit Godloos opzet keeren? — zij hebben het leger in hunne ſtrafwaardige belangen en oogmerken weeten te krijgen, dat zal met geweld de Stad aanvallen, en vernielen, terwijl een gedeelte van het zelve naar *Verſailles* zal rukken, om verder het geſmeed verraad uittevoeren.

BERTRAM.

Het leger in hunne belangen! — zal het braave Krijgsvolk zich laaten misbruiken tot het ſtorten van burgerbloed, en het vernielen

len van de Hoofdſtad het ſieraad des Koningrijks! —

GROSERRE.

Misſchien is het een los gerugt.

ROBER.

De geheele Stad is er vol van; men noemt de verraders openlijk, alles is wanhoopig.

BERTRAM.

Om 's Hemels wil, mijne lieve vrienden! laat ons niets ſpaaren, om het te onderzoeken, en zoo het mogelijk zij, te keeren.

ROBER, *driftig.*

Waar mede? — ik bid u, zeg mij, waar mede? — kunnen wij ons tegen zulk eene meenigte krijgsbenden verzetten? — maar zie daar *Cholat*; — ik heb hem uitgezonden, om zoo naauwkeurig als 't mogelijk was, onder het ſamenrottend volk, te onderzoeken, wat er van de zaak zij?

VIERDE TONEEL.

DE VOORIGEN. CHOLAT.

ROBER.

Wel nu?

CHOLAT.

Het is maar al te waar! eenige overlopers van de om de ſtad liggende troepen hebben het eenparig en als uit éénen mond verzeekerd.

ROBER, *driftig.*

Dan zijn wij verlooren. — Hebt gij nadere omſtandigheden gehoord?

CHOLAT.

Niets, dan dat men zeer ongerust is over de toebereidſelen, welke het Volk op de torens en de platte form der *Baſtille* ziet maaken. . . .

BERTRAM, *hem driftig in de rede vallende.*

Wat zegt ge? — maakt men toebereidzelen van geweld op de *Baſtille?*

CHO-

CHOLAT.

Het kanon word gerigt; men hoort en ziet alles ſleepen en torſchen, en alle poorten en bruggen worden met dubbele wagten voorzien.

GROSERRE.

Dan moet 'er toch iets gaande zijn.

ROBER.

Zou 'er niets gaande zijn! — de Hemel bewaare ons, maar ik ſtel mij de Stad al voor in eenen puinhoop veranderd.

BERTRAM.

Zagt Vriend! — het grootſte gevaar moet de moeder der dapperheid, nooit die van wanhoop wezen. — Laat ons geen oogenblik verzuimen; — wij moeten ons naar de burgeren en het ſamenrottend Volk ſpoeden, met de degen in de vuist hen tragten bij een te verſamelen, te wapenen, en van woeste ongeregeldheden aftehouden, maar ook tevens hen aanzetten en voorgaan, om onze Altaaren en haardſteden tot den laatſten druppel bloeds te verdedigen.

GROS-

GROSERRE.

Gewillig; — maar *Bertram!* gij moet u aan 't hoofd ſtellen, gij zijt een beproefd krijgsman.

BERTRAM.

Ik zal. — Gaat mijne Vrienden! haalt zoo veel Volk, als gij kunt vinden bij een. En gij *Cholat!* vervoeg u onder de meenigte, en tragt alles, tot de minſte omſtandigheden te weeten. — Op de plaats *de Greve* zal ik binnen een uur uw antwoord wagten.

VIJFDE TONEEL.

DE VOORIGEN. LOUIS TOURNAY, *driftig op het Toneel komende.*

LOUIS TOURNAY.

Hoe, Mijnheeren! Gijlieden ſtaat hier, terwijl men het moordmes ſlijpt, om de burgerij te ſlagten.

BERTRAM.

Niets minder dan dat; — wij maaken ons gereed, om onze burgerij te verdedigen; en zullen al wat wapens kan voeren bij een zamelen.

LOUIS TOURNAY.

Mannentaal! maar men moet zich eerst van de *Baſtille* verzekeren, — dat Kaſteel van den Duivel moet onder den voet.

GROSERRE.

De *Baſtille?*

LOUIS TOURNAY.

Wij hebben ontdekt, dat de Gouverneur mede in de ſamenzweering is, en dat wanneer de militie van buiten zal aanvallen, hij van binnen de Stad zal plat ſchieten.

BERTRAM.

Die eerlooze! die verrader! — hoe ſtaat het met onze Militie? — Zou de Franſche Guarde ontaard genoeg kunnen zijn, om hunnen degen in het hart hunner medeburgeren te drukken? —

ROBER.

Dat kunt gij ligt denken! — een Soldaat volgt de hem gegeven bevelen; — zij zullen immers met die van buiten famenſpannen. — (*wanhoopig*) ô Hemel! wij zijn weg!

BERTRAM, *driftig.*

Wat! — wees niet lafhartig! — laat ons onze beulen onder de oogen zien en niet ongewrooken ſterven.

ZESDE TONEEL.

DE VOORIGEN. DUTRY.

DUTRY, *half beſchonken op het Toneel komende, met de bloote ſabel in de vuist.*

Ha! — Hoezee! — lang leeve de Vrijheid! — lang leeve de Koning — naar den Duivel met de verraders! — ha, ha, Heeren! — kom aan, — handen uit den mouw! — wat Drommel! zoudt gijlieden hier ſtaan te gaapen en te praaten, als 'er (*zwierende met zijn Sabel*) geſnipperd moet worden! — (*den Heer*

Bertram met de hand op den ſchouder ſlaande) ik kom u zoeken, Mijnheer! het Volk eischt, dat gij hun voorgaat, — (*hem de hand op het hart houdende*) ik hoop, dat dat bij u in order is?

BERTRAM, *driftig en blijmoedig.*

Gelijk het moet zijn, kameraad! — hoe! gij voegt u ook aan de zijde der burgeren? —

DUTRY, *driftig.*

Daar leef en ſterf ik mede. — Zij hebben mij met hun zweet gevoed, en voor dat zweet (*driftig op zijn borst ſlaande*) heb ik mijn bloed ten beste!

ALLEN TE GELIJK.

Braave kaerel!

BERTRAM, *hem omhelzende.*

En ik mijn bloed voor u en de uwen, die denken als gij, mijn broeder! — Zijn 'er meer, die den degen niet tegen te burgers....

DUTRIJ, *hem driftig in de rede vallende.*

Wat! — den degen tegen de burgers trekken! — dan kent gij ons nog niet; het is geen

geen Soldaat, maar een moordenaar, een hondsfot, die zich tegen zijne eigen burgers laat aanvoeren, — ons geheele Regiment denkt zoo, en ware dat anders, dan scheurde ik liever deeze uniform in duizend flukken, eer ik die op mijn huid zou willen dulden.

GROSERRE, *driftig.*

Wel nu *Rober!* — klopt uw hart nu wat geruster?

ROBER, *angstvallig.*

Jaa, maar vriend! — die armée, die de Stad omfingelt! —

DUTRIJ, *driftig.*

Bij honderd duizend milioenen drommels, praat toch zoo niet; — zie daar, ik zet er mijn kop onder, — kap me aan flarden, zoo 'er één Fransch Soldaat is, die tegen de Burgers wil of zal vegten. — Bij mijn ziel, gijlieden kent nog geen Franfche Soldaaten.

BERTRAM, *blijmoedig.*

Dan is 'er niets te vreezen; kom aan, ieder doe zijn best, om het Volk bij een te

zamelen, en te wapenen, — met vermaak en moed zal ik mij aan het hoofd ſtellen; *de Baſtille.....*

DUTRIJ, *hem driftig in de rede vallende.*

Moet naar den Duivel, zeg ik u, eens voor al! — allons, mannen, handen uit den mouw! — (*ziende, dat Groſerre, Rober en de anderen willen heen gaan*) halt! — dat gaat zoo niet; men moet in order afmarſcheeren. (*hij ſchikt hen in eene linie naast elkander*) Zie zoo. — Bataillon! — regts om! — Marsch! —

Groſerre, Rober, Cholat, Louis Tournaij en Dutrij binnen.

ZEVENDE TONEEL.

BERTRAM.

Rampzalig tijdſtip, wanneer de Natie de wapenen moet aangrijpen, om de verraders te keer te gaan! — het moet echter zijn, — 'er valt geene keuze! — welaan, dat zij on-

ondervinden, dat de waare zugt tot vrijheid ons ſtandvastig oogmerk, en de moed, om alle eerlooze hinderpaalen nedertevellen de drijfveer onzer daaden zij, 'er kome van wat het wil. — *Johan!* — *Johan!*

AGTSTE TONEEL.

DE VOORIGE. JOHAN.

Wel Mijnheer! is dat ſchreeuwen; 't is of 'er iemand een overval krijgt, en men om eenen Doctor moet vliegen.

BERTRAM.

Jaa, jaa! een ſcherpen Doctor moet 'er zijn, — vlieg ſpoedig, haal mij mijn' ſabel, ſnaphaan en patroontas.

JOHAN, *in eene verwonderde houding.*

Dat de Hemel ons bewaare! — Mijnheer is immers niet meer in krijgsdienst!

BERTRAM, *driftig.*

Gaa, vlieg heen, zeg ik u! — ieder burger is in krijgsdienst van zijn Vaderland en zijnen Koning, wanneer de nood aan den man komt.

JOHAN.

Maar eilieve Mijnheer!....

BERTRAM, *hem driftig in de rede vallende.*

Leg hier niet te praaten, — doe 't geen ik u zeg; — zou men slaapen, als de Stad met eene vernieling wordt gedreigd!

JOHAN.

Word niet boos Mijnheer! als 't u belieft; maar men kan dat immers wel doen al gaat Mijnheer niet vegten.

BERTRAM, *driftig.*

Hoe zal 't hier langer geschaapen zijn? — gaa vlegel! en doe dat, wat ik u gebiede!

JOHAN.

Ik zal, ik zal Mijnheer! — maar als gij gaat vegten, och, dan beef ik voor onze arme Mevrouw; — och zij zal het besterven! — nu ik gaa.

Johan binnen.

NEGENDE TONEEL.

BERTRAM, *in eene peinzende houding, de laatſte woorden van Johan herhaalende.*

Zij zal het beſterven! — *Johan!* — Gij doet mij een kille ſchrik door de leden rijden, — jaa, haare liefde, haare tedere liefde, zal alles voor mij vreezen; — zij zal — maar waar toe alle die bedenkingen? — het moet zoo zijn; — de nood vordert het. — Evenwel, indien mijne onſchatbaare egtgenoote door ſchrik en vreeze afgepijnigt... (*driftig*) Weg lafhartige bedenkingen! — ik was haare liefde onwaardig, indien ik een oogenblik kon twijffelen om voor mijn Vaderland alles te waagen, — als dat ſpreekt, als dat eischt, moet alles agter ſtaan.

TIENDE TONEEL.

DE VOORIGE. JOHAN.

JOHAN.

Zie daar Mijnheer! daar is al den bras! — wat zijn de menſchen toch gek in de waereld geweest, om zulke dingen uittevinden, om malkander den hals te breeken! me dunkt, als zij liever alles hadden bedagt, wat mogelijk was, om malkanders geluk te bevorderen, het zou veel beter geweest zijn.

BERTRAM.

Kom, — niet te philoſopheeren; geef hier de patroontas.

JOHAN, *in 't overgeven der patroontas in de elve ziende.*

Ha, ha! daar zijn pillen in, — (*zijn hoofd ſchuddende*) 't is toch wat te zeggen, Mijnheer! zoo met eene handgreep, met een pif, paf, iemand van iets te beroven, dat hem dierbaarder is dan de geheele waereld, ja dan duizend milioenen waerelden.

BER-

BERTRAM.

Gij zijt niet goed *Johan!* om iemand moed in 't lijf te ſpreeken; ik moest u niet lang bij mij hebben, of ik liet de wapens uit de hand vallen. — Mijn ſabel en bandelier.

JOHAN.

Zie daar Mijnheer! — maar is 't niet waar dat ik zeg? — en —

BERTRAM, *hem driftig in de rede vallende.*

Genoeg; — zie zoo, — vertrek!

Johan binnen.

ELFDE TONEEL.

BERTRAM.

Nu nog eenen ſtoot, en die is verſchrikkelijk! — het vaarwel, het laatst vaarwel aan mijne tederbeminde! — Ach! — (*zich een oogenblik bedagt hebbende,*) ware het niet beter, te vertrekken, zonder haar te zien! — Weg ontaarte gedagten! Indien de dood zijne ijskoude hand over mij uitſtrek-

ſtrekte, zou eene wanhoopige wroeging, wegens mijne trouw- en liefdeloosheid, mijnen boezem in mijne laatſte oogenblikken verſcheuren, — ik zal haar zien, ik zal haar eene tedere kus op haare lippen drukken en — ô Hemel! zij komt.

TWAALFDE TONEEL.

DE VOORIGE. MEVROUW BERTRAM, *driftig en in eene angſtige houding op het Toneel komende.*

MEVR. BERTRAM.

Hoe, — Kind! — gij gewapend! — wat wil dit zeggen? — ik beef!

BERTRAM.

Wees gerust, mijn Engel! Gij weet dat ik naauwgezet op mijnen pligt en een eerlijk man ben.

MEVR. BERTRAM.

Ach *Bertram!* — ach! God! — waar gaat gij? — en dus gewapend?

BER-

BERTRAM.

Daar het behoud mijner medeburgeren mij roept.

MEVR. BERTRAM.

Wat! — welk gevaar? — gaat gij naar een gevegt?

BERTRAM.

Getroost u, mijn lief! — eer en pligt roepen mij tot het algemeen behoud! — gij kent mij. (*hij wil haar onhelzen.*)

MEVR. BERTRAM, *hem driftig te rug wijzende.*

Neen, ik heb mij gevleid, u te kennen, maar ik heb mij bedrogen; — gij zijt een monster, dat mij verraad, dat mij van de zaligste hoogte in den diepsten afgrond wil nederploffen! — ô *Bertram!* is mijn bijzijn u zoo hatelijk geworden, dat gij uit mijne armen, van mijnen van tedere liefde brandenden boezem, in die van den dood wilt vliegen? (*zij berst uit in traanen*) is dit uwe liefde!

BER-

BERTRAM, *in eene ſterke aandoening.*

Mijn beste! mijne tederbeminde! ik gevoel al de ſmert, de pijnigingen eener gefolterde liefde; maar mijne eer, mijn pligt gebieden mij. ....

MEVR. BERTRAM, *ſchreijende en met de hevigſte aandoening zich in zijne armen werpende.*

Mij niet te verlaaten, noch aan de woedendſte wanhoop bloottеſtellen. — Och! *Bertram! Bertram!*

BERTRAM.

Gij verſcheurt mijne ziel, mijn lieve! — om 's Hemels wil, bedaar en bedenk, wat uwe liefde zelve van mij vordert! — daar deeze Stad door het ijsſelijkst verraad word gedreigd met verwoesting, en veelligt nog deezen dag tot op deszelfs grondvesten zal afgebrand zijn, — zal ik u door de bloedige handen der beulen geweldig van mijnen boezem zien rukken, en naa de lafhartigſte en ſchandelijkſte mishandelingen mij met uw bloed zien beſpatten?

MEVR.

MEVR. BERTRAM.

Och! beste, waardigſte man! — hou op! dit dodelijk verhaal....

BERTRAM, *haar in de rede vallende.*

Is naar waarheid dierbaarſte! — zullen wij mannen lafhartig genoeg zijn, om ulieden, onze tederſte ſchatten, aan den eerloosten moedwil, woede en wreedheid ten prooij overtelaaten, terwijl wij in ſtaat zijn, met een weinig moeds ulieder veiligheid en behoud te verzekeren? — neen mijne waarde!

MEVR. BERTRAM, *driftig.*

ô Er zullen anderen genoeg zijn, die het geweld afkeeren — Wat zou mij het behoud van mijn leeven, Stad en Vaderland baaten, indien gij mij wierdt ontrukt? dan is 't behoud van 't Heel-Al minder van waarde voor mij dan een onzigtbaar vezeltje. (*zij valt op de knieën voor hem en omhelst die*) Neen, ik kan, ik wil u niet miſſen, gij zult mij niet verlaaten!

BER-

BERTRAM, *haar opbeurende.*

'Er is geen gevaar, lieve vrouw! — wilt ge mij vernederen voor 't oog mijner braave medeburgeren? — wilt ge mij mijn gegeven woord, mijne eer doen verzaaken, en mij met ſchaamte en veragting overdekt, een kwijnend en droevig leeven doen voortſleepen?

MEVR. BERTRAM.

Ach! *Bertram!* kunt gij mij zulk eene taal voorhouden! — is deeze de taal der liefde!

BERTRAM.

Engel! vrees niets! — meer dan waarſchijnlijk zal de *Baſtille* zich op den eisch der burgeren overgeven, zonder bloedſtorting. — Wel draa vlieg ik in uwe armen weder, overlaaden met lauwren en loftuitingen.

MEVR. BERTRAM, *hem teder aanziende.*

Of met bloed en wonden! — wat hebben wij met de *Baſtille* te doen? —

BER-

BERTRAM.

Dat Kasteel is niet alleen de woonplaats van geweld, onderdrukking en wreedheid tegen onfchuldige, rampzalige flagtoffers; maar ook tegenwoordig de fpelonk van het ijsfelijkst verraad tegen de Stad; — het moet in onze handen. — Bedenk mijne dierbaare! al ware 'er geene andere rede, om alles te wagen tot verwoesting van dat Inquifitie-hol, dan de jammerkreet der daar in opgeflooten ellendigen, dan nog moest uw eigen hart mij noopen, om het eerst de handen aan dat werk te flaan; — bedenk, hoe uw braave, eerlijke Vader u door het wreedst en ongehoordst geweld wierd ontrukt, toen gij, naauwlijks zes maanden oud, zijne tedere en koesterende omhelzingen en zorge genoot! bedenk, hoe gij, noch uwe bedroefde moeder, die onder het gewigt haarer rampen is bezweeken, immer hebben gehoord, waar die ongelukkige prooij der Ministerlijke woede is gebleeven! — bedenk dat men uw geliefdst pand, uwen Vader in het een of ander moordhol heeft gefmeeten; mogelijk zijn aldaar zijne on-

ſchuldige dagen geweldig verkort, of is hij in zijne gevangenis, door gebrek en ſmert, in ſtank en vuiligheid vergaan. — En gij zoudt niet begeeren, dat ik een aantal ellendigen, misſchien zoo rampzalig en zoo onſchuldig als uw reeds vernielde Vader, hielp verlosſen? — (*dri/tig*) neen Engel! beste Vrouw! de ſtem van uw bloed is mijne ſtem! — ik zal het wreeken.

MEVR. BERTRAM.

Mijn *Bertram!* mijn dierbaare *Bertram!*

BERTRAM, *haar vuurig omhelzende.*

Allerlieffte, vaarwel! — rasch druk ik u weder aan dit van liefde voor u brandend hart!

Bertram ſchielijk binnen.

DERTIENDE TONEEL.

MEVR. BERTRAM, *haaren man treurig naaziende.*

MEVR. BERTRAM.

Hij verlaat mij! — die edele Vaderlander! — Franſchen! verwagt alles van zijnen

nen moed! — voor u, voor mij, zal niets hem te zwaar vallen! — Ach! dat zijn moed, zoo dikwerf aan de vijanden van zijn Vaderland getoond, hem niet aan mij ontrukke! — (*haare handen ten Hemel heffende*) ô Gij, die het recht handhaaft en den onschuldig onderdrukte beschut, bescherm mijnen waarden egtgenoot!

EINDE VAN HET TWEEDE BEDRIJF.

DERDE BEDRIJF.

Eene Decoratie, verbeeldende het Kasteel de Bastille, met de Brug opgehaald.

BERTRAM, *aan 't hoofd van gewapende Burgers en Soldaaten van de Fransche Guardes en hebbende bij zich twee kleine veldstukjes; zij marscheeren het toneel rond, terwijl de Marsch van Henry IV. door het Orchest wordt gespeeld.*

EERSTE TONEEL.

BERTRAM, *met den snaphaan hoog in den regterarm.*

Halt! — welaan mannen! ik zegen het tijdstip, dat gij, het geweld en der overheersching moede, de oogen geopend hebt voor uwe belangen. — Dit ontzaglijk slot is altijd de zetel van de Dwinglandij geweest, het is nu ook de throon van het verraad; het moet in onze handen, het zij met zagtheid of met geweld. Zijt ge gezind, om mijne bevelen thans te gehoorzamen?

AL-

ALLEN TE GELIJK.

Jaa Mijnheer!

BERTRAM.

Ik verwagt dan van u, dat gij u als moedige Burgers, die voor de vrijheid wilt ſtrijden, zult gedraagen, en u zoo min aan baldaadigheid als aan laf hartigheid zult ſchuldig maaken. — *Cholat* gaa gij met het Kanon aan de andere zijde van het Kaſteel, gij zult daar de muuren beter kunnen beuken, en ook de vijanden op de torens kunnen beſchieten. — Ik twijffel niet of gij zult u dapper gedraagen.

CHOLAT.

Ik zal mijnen post niet verlaaten, Mijnheer! ik heb beſlooten, om in het ſlot te komen, of 'er voor te ſneuvelen.

BERTRAM.

Met zulke Burgers kan men Soldaaten onder de oogen zien.

Cholat met zijne manſchappen, tot het Kanon behoorende, marſcheert van het toneel af, onder het ſpeelen van eenen Marsch door het Orchest.

TWEEDE TONEEL.

BERTRAM *en* DE GEWAPENDE BURGERS.

BERTRAM.

Gijlieden zijt, zoo ik hoop, van al het noodige voorzien? — gij hebt geen gebrek aan ſcherpe patroonen, of iets anders?

ALLEN TE GELIJK.

Neen Mijnheer!

DERDE TONEEL.

DE VOORIGEN. GROSERRE, *hebbende bij zich eenige gewapende Burgers, met welke hij het Toneel rond marſcheert, onder het ſpeelen van eenen Marsch door het Orchest, en zyn Volk plaatst aan de andere zijde van het Toneel.*

GROSERRE.

Zie daar Heer Commandant! een aantal lieden, die ik heb bij een verzameld, en die,

OR-

onder uw bevel, ook alles tot behoud van het Vaderland, deeze Stad, en den Koning willen waagen.

BERTRAM.

Een weldenkend Burger kan niet anders; aan het behoud derzelven hangt zijn eigen behoud en dat zijner tederſte panden geheel af.

GROSERRE.

Laat ons nu niet talmen, maar met de wapens in de vuist die ſpelonk der gruwelen aantasten.

BERTRAM.

Ik prijs uwen moed; maar voorzigtigheid en beleid vorderen, zoo veel het mogelijk zij, bloed te ſpaaren; indien men het ſlot aan ons wil overgeven, zonder tot daaden van geweld te komen, dan hebben wij eene dubbele overwinning.

GROSERRE.

Zoo gij dat verwagt, mijn vriend! dan rekent gij buiten den waard. — ô De Gouverneur en de andere Officieren van het daar

in liggend Guarnisuen zijn voor staalen koppen bekend.

BERTRAM.

Het te beproeven is het naaste. — ik zal het opeisschen uit naam der Burgerij, en wil men naar geene schikking en overgave luisteren, dan zijn en blijven ons nog dezelfde middelen overig, om aan onze billijke vorderingen kragt bij te zetten.

GROSERRE.

Ik mag het lijden, — doe, zoo als gij zegt!

BERTRAM, *zich begevende naar de poort en opgehaalde brug van het Kasteel, en roepende met eene harde stem:*

Schildwagt! — Schildwagt!

VIER-

VIERDE TONEEL.

DE VOORIGEN, EEN SCHILDWAGT, *zich boven de poort van het Kaſteel vertoonende.*

DE SCHILDWAGT.

Wie daar?

BERTRAM.

Een door de Burgerij Gecommitteerde, die den Gouverneur wenscht te ſpreeken.

DE SCHILDWAGT.

Ik zal u aandienen. — (*in 't weggaan*) wij hebben al drie van die Gecommitteerden gehad; maar ik wenschte wel, dat zij met alle hunne boodſchappen een duizend mijlen ver van hier waren.

VIJFDE TONEEL.

BERTRAM, DE VOORIGEN.

BERTRAM.

Indien de Gouverneur menschlievend en wijs is, zal hij zich naar onze begeerten voegen.

GROSERRE.

Ik zeg u nogmaals, reken daar niet op; het eenmaal gevestigd geweld laat zich zoo gemakkelijk niet ontthroonen.

BERTRAM.

Wat! — zou het hem onverschillig kunnen zijn, of hij als een vriend zijner medeburgeren naar hunne eischen luisterde? — zou hij burgerbloed willen gestort zien? — dan zou de menschlievendheid . . . . .

GROSERRE, *hem in de rede vallende.*

Menschlievendheid bij eenen Gouverneur van de *Bastille!!* — bij eenen man, die zederd jaaren niets heeft geleerd, niets heeft geoefend, dan die te vernederen en te verzaaken!

BERTRAM.

Een weinig geduld; het zal zich haast ontwikkelen.

ZES.

ZESDE TONEEL.

DE VOORIGEN, DE SCHILDWAGT.

DE SCHILDWAGT.

Men zal de poort openen, Mijnheer! en de brug doen zakken; dan kunt gij binnen komen.

GROSERRE.

Zagt men zal u niet laaten gaan. Heer Commandant! zonder Gijzelaar van het flot in handen te hebben. — (*tegen de Schildwagt*) eer Mijnheer binnen treed, moet 'er een Gijzelaar wezen.

DE SCHILDWAGT.

Ik zal 'er raport van doen.

ZEVENDE TONEEL.

De brug word nedergelaaten, en de poort geopend; de Losme-Salbraij treed buiten.

DE VOORIGEN. DE LOSME-SALBRAIJ.

DE LOSME-SALBRAIJ.

Dewijl gijlieden het begeert, stel ik mij als

als Gijzelaar in uwe handen. — (*tegen Bertram*) zijt gij Gecommitteerd van de burgerij, Mijnheer?

BERTRAM.

Jaa Mijnheer!

DE LOSME-SALBRAIJ.

Tree dan binnen! de Gouverneur wagt u.

Bertram binnen. Na dat hij binnen is, word de brug weder opgehaald en de poort geſlooten.

AGTSTE TONEEL.

DE VOORIGEN, LOUIS TOURNAIJ DUTRIJ.

DUTRIJ.

Ha zie zoo! kameraaden! — het zou mij hebben geſpeeten, indien gijlieden al waart aan den gang geweest, eer wij 'er bij waren. — Waar wagt men nu naar?

GROSERRE.

De Heer *Bertram*, onzen Commandant; is in het Kasteel, om het uit naam der burgerij opteëisſchen.

DU-

DUTRIJ.

Wisjewasjes! wat opeisschen; — de kling moet het opeisschen.

DE LOSME-SALBRAIJ.

Gij schijnt vuurig te zijn, vriend!

DUTRIJ.

Vuurig! — wie zou 'er niet vuurig zijn, als men voor zijne burgers moet vegten? — maar Mijnheer! met u verlof, gij schijnt wel een Officier van 't Slot, — begrijpt ge ook, dat het beter is voor burgers te vegten, dan tegen hen? — Zijt ge overloper?

DE LOSME-SALBRAIJ.

Ik ben Gijzelaar; — een overloper is altijd een fielt, een nietswaardige schurk.

DUTRIJ.

Kom, kom, blijf maar bij ons; — een braaf soldaat is ook een braaf burger! — indien gij overliept naar de vijanden van de burgerij, zou ik u zelve, zoo waar als ik leef, aan huspot kunnen kappen; — maar nu ....

DE LOSME-SALBRAIJ, *driftig.*

Ik weet mijn pligt.

DUTRIJ, *drijtig.*

En wij zullen den onzen weeten.

NEGENDE TONEEL.

De Brug word weder neêrgelaten en de poort geopend.

DE VOORIGEN, BERTRAM.

BERTRAM, *tegen de Losme-Salbraij.*

Gij kunt u weder bij de uwen vervoegen, Mijnheer!

DE LOSME-SALBRAIJ.

Ik zal! — (*in 't weggaan*) Burgers! ziet, wat gij begint!

De Losme-Salbraij binnen. Na dat hij binnen is word de brug weder opgehaald, en de poort geflooten.

TIEN.

TIENDE TONEEL.

DE VOORIGEN, BERTRAM.

GROSERRE, *driftig.*

Wel nu, wat zegt de Gouverneur? is hij gezind, het Kasteel in onze handen te stellen?

BERTRAM.

Niets minder dan dat; hij beroept zich op de bevelen hem door 't Gouvernement gegeven, en dat hij, zonder ontslag van zijnen eed door 't Gouvernement, het Slot niet kan, mag of wil in onze handen stellen.

GROSERRE, *driftig.*

Geen tijd verspild! —— het moet 'er nu door, het koste wat het wil.

BERTRAM, *tegen de gewapende burgers.*

Gijlieden zijt alle gelaaden?

ALLEN TE GELIJK.

Jaa Mijnheer!

(Men ziet onderwijl alle de torens van het Kasteel als ook de platte form met Invalides bezetten.)

BERTRAM.

Houdt u dan als mannen, en zwigt niet. Ziet daar onze vijanden! — legt aan! — mannen, weest bedaard, en legt wel aan! — vuur! —

(Het gevegt begint; — men vuurt zoo van den kant der belegeraars als der belegerden aanhoudend, terwijl men het kanon agter de schermen hoort speelen.)

DUTRIJ.

Zoo, zoo! — nu gaat het naar mijnen zin!

BERTRAM.

Bedaard, toch alles bedaard mannen! —

(Eenige burgers, zoo gekwetsten als dooden, vallen ter neder.)

GROSERRE.

Geen eerlijker, geen beter dood, dan voor 't Vaderland! — houd moed burgers!

BER-

BERTRAM.

Avanceert! —— maakt dat gij onder het kanon van 't Slot komt!

Alle de Burgers en Soldaaten avanceeren. —— Het gevegt blijft voortduuren, onder een aanhoudend alarm ſlaan der trommen.

Ziet zoo! —— lustig mannen! zij zullen moeten zwigten!

LOUIS TOURNAIJ.

Heer Commandant! wij kunnen hier ons allen laaten masſacreeren, zonder nog iets te hebben gewonnen; —— 'er moet een ſtorm worden gewaagd; —— de brug moet neder en de poort open! —— mannen! wie waagt 'er met mij den kop aan, om de brug te vermeeſteren.

DUTRIJ, *drijtig.*

Hier zoo, hier zoo, ſpitsbroeder! ——

(Zij grijpen ieder een bijl, beklimmen de brug, en hakken de grendelen af.

BERTRAM.

Zij zijn Helden! — ha! daar valt de brug — Lustig en moedig mannen! — nu geen oogenblik getalmd! — vliegt 'er op in en rammeit de poort neder: het Slot is in uw handen. —

'Er word ſtorm op de poort geloopen, en die nedergeveld zijnde, word het Kaſteel vermeeſterd. Bertram en een partij gewapende binnen.

GROSERRE, *met zijnen hoed zwaaijende.*

Hoez e! Victorie! lang leve de Koning, het Volk en de Vrijheid!

Alle de nog buiten zijnde te gelijk met de hoeden zwaaijende.

Victorie! Victorie! lang leve de Koning, het Volk en de Vrijheid!

GROSERRE.

Mannen! nu zullen wij eindelijk die ongelukkigen verlosſen, die de rampzalige ſlagtoffers hunner vrijheidsliefde zijn, en in holen en gaten verkwijnen. — Past op alles! —

dat

dat het voornaamſte werktuig der boosheid, de Gouverneur, ons niet ontſnappe! —

ALLEN TE GELIJK.

Neen, neen, Mijnheer!

ELFDE TONEEL.

DE VOORIGEN, BERTRAM, LOUIS TOURNAIJ, DUTRIJ, *en gewapende Burgers, op de torens van het Kaſteel zich vertoonende.*

BERTRAM, *met den hoed zwaaijende.* *Victorie! Victorie!*

LOUIS TOURNAIJ, *en de anderen,* (*met den hoed zwaaijende.*)

Lang leve onze Koning, het Volk en de Vrijheid! *Hoezee! Hoezee!*

TWAALFDE TONEEL.

DE VOORIGEN, BERTRAM, CHOLAT, *houdende de Gouverneur bij de kraag.*

CHOLAT.

Gij zult mij niet ontſnappen. — ô Ik kon u te wel!

GROSERRE, *driftig.*

Daar is de *Launaij!* —

De gewapende te gelijk.

Slaa dood den ſchelm! — den verrader! —

DE LAUNAIJ.

Genade! mannen! — och genade!

GROSERRE.

Wat genade voor eenen verrader en burgermoorder!

DE GEWAPENDE.

Hier zoo! — (*zij willen op hem toeſchieten, doch worden door Bertram terug gehouden.*)

BER-

BERTRAM.

Zagt mannen! — Helden zijn nooit beulen! — u voegt het zwaard van den dapperen Soldaat, — dat van den beul behoort aan den voorzigtigen Rechter. — Voert hem weg naar het *Chatelet*, zijne misdaad zal op zijnen kop nederdaalen, hij zal zijne ſtraf niet ontduiken, dit verzeker ik u. —

GROSERRE, *de zakken van den Gouverneur betaſtende.*

Ha! — een brief! — laat zien! — Heer Commandant! — begeert ge dat ik hem lees? —

BERTRAM.

Als 't u belieft!

GROSERRE.

Stil mannen, ſtilte! — ſtilte! — (*hij leest.*)

MIJNHEER!

„ *Ons aller oog is op u gevestigd; ik ver-*
„ *laat mij op uwe aan mij gedaane verzeke-*
„ *ring, van eer alles in de lucht te laaten ſprin-*
„ *gen, eer het Kaſteel overtegeven, — maak*

 „ *ſtaat,*

„ *ſtaat, dat 'er ſpoedig ontzet voor u zal op-*
„ *dagen, houd het ſlegts vier uuren uit.* —

Ik ben met haast.

Uw FLESSELLES.

BERTRAM, *driftig.*

Hier zoo, aanſtonds een detachement, om dien ſchelm te vatten, eer hij ontſnapt.

(*Het detachement vertrekt.*)

DERTIENDE TONEEL.

DE VOORIGEN, LOUIS TOURNAIJ, DUTRIJ, *houdende beide den Major* DE LOSME-SALBRAIJ *gevangen.*

DE LOSME-SALBRAIJ, *met eene fiere houding.*

Gij behoeft mij niet vast te houden; ik geef u mijn woord, dat ik de minſte pooging niet zal doen, om u te ontſnappen.

DUTRIJ, *tegen L. Tournaij.*

Los los! geen ſterker band dan 't woord van eenen krijgsman.

GRO-

GROSERRE.

Ha, nog een verrader!

DE LOSME-SALBRAIJ, *driftig.*

Had ik de magt, ik zou uwe lasterende tong ſtraffen. — Ik vervloek alle verraad en verraders.

GROSERRE.

En gij hebt tegen deeze Burgers gevogten!

DE LOSME-SALBRAIJ.

Als een leeuw, en had ik alle de aanvallers kunnen den nek breeken, ik had het niet nagelaaten. (*wijzende op het Kaſteel.*) daar was mijn post, mij door mijnen Koning toevertrouwd, en had ieder zoo gedagt als ik, ik zou het Kasteel niet hebben overgegeven, al waart gijlieden alle duivels geweest.

DUTRIJ.

Hij ſpreekt als een braaf Soldaat. — op mijne eer! — een ſchoone kop! —

BERTRAM.

Men brenge de Heeren terſtond naar het Chatelet!

GROSERRE.

Ik zal hem met een ſterk detachement derwaards geleiden.

Groſerre, de Launaij, de Losme-Salbraij en een detachement Burgers binnen.

VEERTIENDE TONEEL.

DE VOORIGEN, *eenige gewapende Burgers, voerende de Invaliden en Zwitzers, ontwapend en gevangen, uit het Slot.*

DUTRIJ.

Ha, ha, al weder een bezending!

Al het volk, in een woedende drift.

Daar zijn die Invaliden, die ſchelmen, die zoo op ons hebben gevuurd, en 'er zoo veelen ter nedergeſchooten, zij moeten alle hangen, —— alle hangen!

BERTRAM, *driftig.*

Wat! ——

GRO-

GROSERRE, *driftig.*

Hoe zij, die met het zweet der Burgeren zijn gevoed, zullen zich laaten gebruiken, om derzelver bloed te vergieten. —

EEN CORPORAAL.

Och Heeren! weest ons genadig! — wij wierden daar toe gedwongen.

BERTRAM.

Laat de zagtmoedigheid over de wraakzugt zegepraalen! — mannen! Burgers! — ik bid u, ſchenk den Soldaaten het leeven!

GROSERRE, *en de Burgers.*

Wij ſchenken het hun.

BERTRAM.

Voert hen allen naar eene verzekerde plaats! dat voor hun toekomend beſtaan worde gezorgd! — zoo moet eene edele ziel zich wreeken!

De Invalides en Zwitzers worden door een detachement weggebragt.

DUTRIJ.

Ik gaa eens zien, hoe men het binnen maakt, —— of men de Cachotten al heeft geopend, anders zal ik met mijn bijl een handje helpen.

Dutrij binnen.

VIJFTIENDE TONEEL.

DE VOORIGEN. *Men hoort een groot geweld van kloppen, breeken en ſchreeuwen.*

BERTRAM, *grimlagchende.*

Onze Burgers laaten zich hooren! —— men kan bemerken, dat zij branden van drift, om de rampzaligen uit de kerkers te verloſſen; geen wonder, de rampen van ellendigen te doen eindigen, is ſchooner dan het winnen van eenen Veldſlag.

SESTIENDE TONEEL.

DE VOORIGEN, DUTRIJ, DE GRAAF DE LORGES.

DUTRIJ, *driftig.*

Hier zoo, hier zoo, mijn Vader —— mannen! zie daar een flagtoffer, dat ik zelf uit een moordhol heb verlost.

DE GRAAF DE LORGES, *met de hevigſte aandoening en in de uiterſte verwondering.*

Waar ben ik! —— wat is dit! —— zou! —— ô Indien —— mannen! —— broeders! —— hoe ben ik ——

BERTRAM, *met aandoening zijne hand vattende.*

Vrij, eerwaardige Grijsaard! —— Gij zijt vrij! —— de braave Burgerij heeft uwe ketenen verbrijſeld!

DE GRAAF DE LORGES.

Wat! —— (*hij valt driftig op zijne knieën, en ſteekt ſchreijende zijne bevende en gevouwen handen om hoog*) „ ô mijn Schep-

„ per!

„ per! — eeuwig, eeuwig den ootmoedig-
„ ſten dank aan u! — Gij vergeet het ge-
„ kerm der ellendigen niet!" — Mijnheer! mijne medeburgers! ach, laat ik uwe knieën omhelzen en u met mijne dankbre traanen beſproeijen! —

BERTRAM, *met aandoening.*

Geenen dank, mijn Vader! — ieder onzer kent zijnen pligt; en welke kan grooter zijn dan het verbreeken der boeijen, die de beste Burgeren en de vrijheid zelve geknéld hielden? —

ZEVENTIENDE TONEEL.

DE VOORIGEN. *Eenige gewapende Burgeren leidende de Heeren Tavernier, Rijade, La Roche, Le Comte de Solages, de Wyte, La Caicrege, Bechade, alle verloste gevangenen.*

DE HEER TAVERNIER, *met de hevigſte aandoening.*

„ ô Almagtige! eindelijk! eindelijk! — mij-
„ ne ziel, mijne afgematte ziel is geheel
„ oot-

„ ootmoedige dankbaarheid!" (*zijne handen ſchreijende uitſtrekkende tot de hem omringende Burgers*) Helden! — Burgers! — ontvangt de traanen van eenen dertig jaaren gevangen gezeeten hebbende Grijsaard! — laat mij uwe voeten kuſſen! — (*hij wil zich werpen aan de voeten van Bertram*) Mijnheer!

BERTRAM, *met ſterke aandoening zyne hand grijpende en hem tegen houdende.*

Nooit! — nooit! — wij zijn uwe medeburgers! — (*driftig ter zijde*) die Grijsaard dertig jaaren gevangen gezeeten! — (*met aandoening en in eene peinzende houding, de woorden van den Heer Tavernier herhaalende*) — dertig jaaren! — juist den tijd! — (*driftig tegen den Heer Tavernier*) Mijnheer! met uw verlof! gij waart dertig jaaren in dien kerker?

DE HEER TAVERNIER, *ſterk aangedaan.*

Jaa Held van 't menschdom! — ik wierd voor dertig jaaren, zoo onſchuldig als het daglicht, uit de armen van de beste de beminlijkſte vrouw, en het aanvalligst kind ge-

geſcheurd, op het eiland St. *Marguerite*, en. . . .

BERTRAM, *hem driftig in de rede vallende.*

Hoe gij! — gij zijt? — uw naam?

DE HEER TAVERNIER.

Tavernier.

BERTRAM, *met de uiterſte drift en aandoening hem om den hals vliegende.*

O God! mijn Vader!

(*Hier heerscht voor een oogenblik eene aandoenelijke ſtilte, geduurende de omhelzing van Bertram.*

DE HEER TAVERNIER, *met de uiterſte verwondering en aandoening.*

Wat! — welken naam! — Vader! — O verlosſer ſpreek! ben ik bij mijne vrijheid u nog het leeven ſchuldig? — zou mijne Vrouw, of mijn Kind. . .

BERTRAM, *ſterk aangedaan.*

Jaa mijn Vader! mijne lieve, tedere egtgenoote is uwe dogter! —

AGTTIEN-

AGTTIENDE TONEEL.

DE VOORIGEN, MEVR. BERTRAM, *driftig op het Toneel komende.*

MEVR. BERTRAM, *haaren man ziende.*

Jaa! — hij leeft! — hij leeft! (*zij vliegt hem in de armen, en omhelst hem teder*) Mijn eenige! — ô ik heb u behouden! — (*zij schreit.*)

BERTRAM, *met sterke aandoening haar teder aanziende en in zijne armen drukkende,*

Beste! beminlijke! —

MEVR. BERTRAM.

Ach! ik vreesde, dat ik u verlooren mogt hebben, — en — ik vind u Engel! eenige! ik vind u weder!

BERTRAM.

ô — Niet alleen mij! — maar — (*hij ziet haar teder aan*) zoudt gij kragts genoeg bezitten, om. . .

MEVR.

MEVR. BERTRAM, *in eene verwonderde houding.*

Mijn tederbeminde! — wat? — ſpreek!

DE HEER TAVERNIER, *driftig met den vinger op haar wijzende, terwijl hij haar ſterk en met verrukking aanziet.*

Jaa, jaa, in alles haare moeder! die heldere oogen! — die levendige, blinkende opſlag, — die mond — die zagte tedere trek! — (*met de allerſterkſte aandoening in traanen uitberſtende, en Mevrouw Bertram om den hals vliegende*) *Charlotte!*

MEVR. BERTRAM, *in de hevigſte aandoening.*

O — Mijn *Bertram!* — die Grijsaard! —

BERTRAM, *driftig op Tavernier wijzende.*

Is uw verloste Vader! —

MEVR. BERTRAM.

Ach! —— (*zij bezwijmt in de armen van haaren Vader met eene ſterke uitgilling; alles is ten ſterkſte aangedaan;*

er

er heerscht eene stilte voor eenige oogenblikken.)

BERTRAM.

Mijn lieve, beste schat! — zij bekomt! — beide zijn getroffen, zwaar getroffen! — mijne geheele ziel is ook ontroering en blijdschap! (*tegen zijne Vrouw en Vader*) Tederste panden mijner liefde, spoedig in een rijtuig, — ik vlieg bij u! — (*hij brengt hen, met hulp van eenige burgers, aan het eind van het Toneel*)

NEGENTIENDE TONEEL.

DE VOORIGEN. GROSERRE, *in eene droefgeestige houding.*

BERTRAM, *driftig.*

Hoe! gij droevig op den dag der algemeene blijdschap en zaligheid!

GROSERRE.

Het Volk was aan 't woeden; — het heeft de gevangenen uit mijne handen gerukt, en tegen mijnen wil op de plaats *de Grevè* afgemaakt; — men heeft hun de hoof-

den afgekapt, zo als ook dat van *Flesselles*, op uwen last gevat, en voert die op spiessen door *Parys*. ——

BERTRAM, *driftig en stampvoetende.*

Rampzaalig! ——

GROSERRE.

Thans is de menigte aan 't bedaaren; — de Koning heeft haar doen verzekeren, dat hij haar recht zal laaten wedervaaren, en haare bezwaaren wegneemen, dat hij niets zal spaaren, tot vermeerdering van haar geluk, zelfs niet zijne eigen goederen, noch, als de nood het vordert, zijn bloed en zijn leeven.

BERTRAM.

Medeburgers! —— Franschen! wagt u voor snoode en barbaarsche driften, en voor derzelver aanhitsers! —— zij die u tot daaden van geweld, tot verkragting der hoogste magt en der heilige wetten aanzetten, zijn of hersenlooze heethoofden of uwe verraaders! — Volgt bedaard en moedig de verrigtingen van 's Volks Gedeputeerden, en eerbiedigt en bemint uwen Koning! —— laat u niets te dierbaar zijn, om hem te behaagen, daar gij ziet, dat hij bereid is, alles wat hem dierbaar

baar is of moet zijn, opteofferen aan u en uwe belangen! — *Hendrik de IV.* en *Lodewyk de XIV.* zijn onder veele anderen uwer Koningen groot in uwe oogen; — *Lodewyk de XVI.* zal voor u grooter zijn! — zij waren Helden, die zich zelven groot maakten door de op hunne vijanden veroverde eigendommen; — *Lodewyk de XVI.* is een Vader, die de Franſchen groot zal maaken, door zijne eigen bezittingen edelmoedig aan hun opteofferen.

ALLEN TE GELIJK.

Lang leve Koning *Lodewyk de Grootſte!*
Lang leve de Vrijheid!

EINDE.